ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 115, Nisan 2021, s. 179-198

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.50576>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
27.03.2021

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
29.04.2021

Dr. Öğr. Üyesi Turgay MURAT

Fırat Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve Cumhuriyet Tarihi
turgaymurat@firat.edu.tr

KORE SAVAŞI VE ÇİN

Öz

İkinci Dünya Savaşı sonrasında dünyada ABD ve Sovyet Rusya öncülüğünde iki kutuplu bir Soğuk Savaş süreci başlamış ve bu süreç uzun yıllar devam etmiştir. Soğuk Savaş'ın ilk sıcak çatışma alanı da Kore olmuştur. ABD ve Sovyet Rusya'nın savaşın sonlarına doğru ayırdığı Kore, Sovyetlerin Asya politikasında ABD'yi bölgeden çıkarma fırsatına dönüşmüş ve Sovyetler Kuzey Kore'yi Güney Kore'ye saldırarak bölgede ABD'yi saf dışı bırakmak istemiştir. Bu süreçte savaşın gidişatını etkileyen en önemli olay Komünist Çin'in bu savaşa dâhil olmasıdır. Daha önceden Kore Savaşı ile ilgili birçok çalışma yapılmış olmasına rağmen bu çalışmalar Türkiye ile sınırlı kalmıştır. Bu yüzden biz bu çalışmamızda, Kore Savaşı ve Çin'in bu savaştaki rolünü arşiv kaynakları, resmi belgeler ve dönemle ilgili tetkik eserleri araştırarak incelemeye çalışacağız

Anahtar kelimeler: ABD, Sovyetler Birliği, Kuzey Kore, Güney Kore, China

KOREAN WAR AND CHINA

Abstract

The Second World War, a bipolar cold war period started in the World under the leadership of the USA and Soviet Russia and this period continued for many years. Korea was the first hot conflict area of the cold war. Korea, separated by the USA and Soviet Russia towards the end of the war, turned into an opportunity to remove the USA from the region in the Asian policy of the Soviet, and Soviet Russia, setting North Korea to attack against South Korea, wanted to eliminate the USA in the region. The most important event affecting the course of the war in this process is the involvement of Communist China in this war. Although there were many studies about the Korean War, these studies were limited to Turkey. Therefore, in this study, we will try to examine the Korean War and the role of China in this war by researching archive sources, official documents, and studies related to the period.

Keywords: USA, Soviet Union, North Korea, South Korea, China

Giriş

İkinci Dünya Savaşı'nın sonlarına doğru 1943 Kasım ayında Kahire'de bir araya gelen ABD Başkanı Roosevelt, İngiltere Başbakanı Churchill ve Çin lideri Çan Kay Şek 1 Aralık'ta Kahire Bildirisini yayımladılar. Bildiride "Kore'nin zamanı gelince özgür ve bağımsız olacağı belirtiliyordu." Toplantıdan kısa bir süre sonra Stalin de kararı kabul etmiş ve bu karar Koreliler tarafından coşkuyla karşılanmıştır.¹ 1945 Mayıs ayında ABD ile Sovyet Rusya arasında yapılan bir anlaşmaya göre, savaş bittikten sonra Kore, ABD, Sovyet Rusya, İngiltere ve Çin'in ortak vesayeti altına alınacaktı. 1945 Temmuz ayındaki Potsdam Konferansı'nda da Sovyet Rusya Uzakdoğu savaşına katılmaya karar verince, askeri harekât bakımından Kore toprakları 38'inci enlem çizgisi ile ikiye ayrıldı ve bu çizginin kuzeyi Sovyet, güneyi de ABD askeri harekât sahası olarak kabul edildi. Fakat Sovyetler hemen Japonya'ya savaş ilan edip Uzakdoğu savaşına girmediler. Lakin ne zaman ABD Hiroshima ve Nagasakiye atom bombalarını attı, o zaman Sovyetler hemen Japonya'ya savaş ilan edip, askerlerini Kuzey Kore'ye soktular ve 38'inci enlem çizgisine kadar ilerlediler. Böylece Kore, savaşın sonunda, kuzeyi Sovyet, güneyi ABD işgali altında olmak üzere fiilen ikiye bölünmüş oluyordu. Bir yandan ABD - Sovyet müzakereleri, öte yandan Birleşmiş Milletlerin çabaları, bu iki Kore'nin birleşmesini sağlayamadı. Bunun üzerine ABD, 10 Mayıs 1948'de Güney Kore'de seçimler düzenledi ve bunun neticesinde de Syngman Rhee başkanlığında Güney Kore Cumhuriyeti kuruldu. Sovyetler de Kuzey Kore'de 1948 Ağustosunda kendilerine göre bir seçim düzenlediler ve onlar da kuzeyde, 9 Eylül 1948'de Kore Halk Cumhuriyeti'ni kurdular.² Burada da Kim Il-Sung Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'nin lideri oldu.³ Böylece Kore resmen bölünmüş oldu. İkinci Dünya Savaşı'nın ardından tüm dünyayı etkisi altına almaya başlayan ABD ve Sovyet kutuplu Soğuk Savaş bölünmeleri ilk meyvesini vermiş ve Kore kuzey ve güney olarak ikiye bölünmüştü. Bundan sonraki süreçte Asya kıtasının ehemmiyetini iyi bilen bu güçler Asya'daki hâkimiyetlerini güçlendirmek için Kore'yi bir basamak olarak kullanacaklardı; ancak meydana gelen gelişmeler bölgede siyasi ortamı daha da gerginleştirecek ve savaşı kaçınılmaz hale

¹ Turgay Merih, Soğuk Savaş ve Türkiye(1945-1960),Ankara,2006,s.138.

² Fahir Armaoğlu, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1980), C.I,Ankara,1994,s.454.

³ Michael Dillion, Modernleşen Çin'in Tarihi (Çev:Eylem Ümit Atılğan – Aydın Atılğan),İstanbul, 2016, s.301

getirecektir. Bu bağlamda ortaya çıkan Kore Savaşı bu bölünmeyi daha da belirgin hale getirecekti.

1.Kore Savaşının Başlaması

Yukarıda da bahsettiğimiz gibi, ABD-Sovyet Rusya ve Birleşmiş Milletlerin tüm çabasına rağmen birleştirilemeyen Kore, bundan sonraki süreçte bu güçlerin çatışma alanı ve Asya mücadelesinin de bir parçasını oluşturmıştır. Nitekim savaşa giden süreçte ABD ve Sovyet Rusya'nın kıta üzerindeki stratejisini belirleyen önemli gelişmeler yaşanmıştır. Bu savaş bu güçlerin birbirlerini kıta dışına çıkarma mücadelesinin ilk örneğini teşkil etmesi bakımından önemlidir. Nitekim savaş öncesi ve savaş sonrası kıtanın önemli güçleri olan Japonya ve Çin'de meydana gelen gelişmeler savaşın hem seyrine hem de sonuçlarına önemli derecede etki eden sonuçlar doğurmuştur.

Kore Asya'nın stratejik bir bölgesiydi. Asya'ya ayak basmak için gayet avantajlı bir trampelen durumundaydı. Güney Kore'de ve Japonya'da ABD kuvvetlerinin bulunduğu göz önüne alınınca, ABD'nin stratejik bakımdan kuvvetli bir durumda olduğu açıktı. Sovyetler, komünistler Çin'de duruma hâkim oluncaya kadar bu duruma tahammül gösterdiler. Fakat Çin 1949 sonunda komünist rejimin idaresi altına girince, Sovyetlerin Asya'daki kuvvet pozisyonları iyice güçlenmiş oluyordu⁴.

Nitekim Mao'nun Çin'deki başarısı, özellikle Hindîçini, Filipinler ve Endonezya olmak üzere tüm Asya'da devrimci hareketleri teşvik etmişti. Bu durum ilk bakışta, Sovyet stratejisine de uygun görünüyordu ve üstelik Çin 1950 Şubatı'nda Sovyetler Birliği ile bir de ittifak anlaşması imzalamıştı. Böylece Sovyet denetimindeki Kuzey Kore'nin kısa ve başarılı bir savaşı, Japonya'yı korkutup ABD'ye üs vermekten caydırabilir ve Mao'nun genişleme eğilimini ve ününü sınırlandırabilirdi. Diğer bir neden de bu saldırı Stalin'in Batı'ya karşı anlamlı bir hareketi de olabilirdi. 1949 yılında NATO'nun kurulmasıyla, Avrupa'daki Sovyet ilerlemesi kararlı bir direnmeyle karşılaşmaya başlamıştı ve 1948'de Çekoslovakya'nın blok içine alınması, Stalin'in Avrupa'daki son zaferi olabilirdi. Dolayısıyla Stalin için Asya'ya dönmenin zamanı gelmiş bulunuyordu. Üstelik ABD Dışişleri Bakanı Dean Acheson, Ocak 1950'de verdiği bir demeçte ABD'nin savunma çemberindeki devletleri tek tek sayarken, Kore'den söz etmemişti. Stalin'in Kuzey Kore'yi güneye saldırtmasında bunun da payı olduğu söylenebilir. İşte bütün bu düşüncelerin sonucu olarak, Kuzey Kore birlikleri 25 Haziran 1950'de 38. enlemden güneye doğru saldırıya geçerek Güney Kore topraklarına girmişlerdir⁵.

Hem Güney hem Kuzey Kore hükümetleri kendilerini Kore halkının meşru temsilcisi olarak görüyordu ve her ikisi de kendisini yarımadanın kendi hâkimiyeti altında birleşmesine adanmıştı. Bu manada 25 Haziran 1950'de Kuzey Kore'nin Güney Kore'ye saldırmasıyla başlayan savaş birbirini yok etmeye kararlı iki rejim arasında bir iç savaştı. Ama bu aynı zamanda uluslararası bir savaştı, çünkü 1945 sonrası Kore'deki olaylar Soğuk Savaş rekabetinin küçük çaplı bir örneğini teşkil ediyordu. Kuzey Kore'nin işgali Stalin'in onayı olmadan gerçekleşemezdi. Daha sonra ortaya çıkan bulgulara göre bu onay, 1949 yılı Mart ayında verilmişti. Güney Kore'nin hayatta kalması hemen çevreleme doktrini ile bir tutulmaya başlandı. Eğer çevrelemenin amacı daha fazla Sovyet yayılmasını engellemekse, ABD'nin böylesi açık bir tahrikte hareketsiz kalması sadece daha fazla saldırgan eylemi teşvik edecekti ve eğer Güney Kore düşerken ABD duracaksa bu, dünyaya ABD'nin ya Sovyetlerin gücünden korktuğunu ya da müttefiklerinin

⁴ Fahir Armaoğlu, a.g.e, s.454-455

⁵ Oral Sander, Siyasi Tarih (1918-1994), Ankara 2013,s.276-277

güvenliğiyle ilgilenmediğini gösterecekti. Bu da onları önlem olarak tarafsızlık ve Sovyetler Birliği ile bir tür bağdaşma arama dışında bir seçenek bırakmazdı.⁶

Saldırı konusunda başlangıçta hem ABD hem Güney Kore bu saldırıyı pek ciddiye almadıkları görülmektedir. Nitekim Seul'daki ABD Büyükelçisi saldırı haberi ulaştığında karamsarlığa kapılmaması gerektiğini söyleyerek, Güney Kore'nin bu sataşmayı bertaraf edebileceğine inanmıştır. Dışişleri Bakanı Acheson'un kararı ise meseleyi Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne götürmektir. Durum Başkan Truman'a iletilir ve bu konuda BM Genel Sekreteri Trygve Lie'ye bildirilir. Sonuçta BM Güvenlik Konseyi toplanma kararı alır. Ancak ABD Sovyetlerin bu toplantıyı veto edeceğinden çekinmekteydi. Bu arada Güney Kore'de Rhee, hükümeti Seul'den Suwon'a taşımıştır. Durum gittikçe kötüleşmektedir. Başkan Truman'a göre, Kuzey Kore'nin bu saldırısının İkinci Dünya Savaşı'na sebep olan Alman, İtalyan ve Japon hücumlarından farkı yoktur. Bu arada Kuzey Kore'nin saldırısıyla ilgili toplanan Güvenlik Konseyi'ne Komünist Çin'in alınmamasını boykot eden Sovyetler oturuma katılmamıştır. Güvenlik Konseyi toplantısının ardından sunulan tasarıda özellikle Sovyetleri taciz edebilecek bir imadan özellikle kaçınılmış ve çatışmaların derhal durdurulması kararı verilmiştir.⁷ Alınan kararlar sonrasında BM Güvenlik Konseyi, BM'ye üye devletleri Güney Kore'ye askeri yardıma çağırdı.⁸ BM Güvenlik Konseyi'nin 27 Haziran 1950 tarihli aldığı bu karar ve BM üyelerinin silahlı saldırıyı püskürtmek ve bölgedeki uluslararası barış ve güvenliği sağlamak amacıyla, Kore Cumhuriyeti'ne gerekli yardımı yapmalarını öğütler. Maddesiyle,⁹ Güvenlik Konseyi, Birleşmiş Milletler Antlaşması hükümleri gereğince, Güney Kore'nin yardımına gönderilmek üzere, çeşitli milletlerin askerlerinden meydana gelen Birleşmiş Milletler kuvveti teşkil etti. Bu kuvvetin komutanlığına Amerikalı General MacArthur getirildi. Türkiye, Birleşmiş Milletler Kuvveti'ne bir tugaylık bir kuvvetle katılmış ve bu savaşta destan denebilecek kahramanlık örnekleri vermiştir.¹⁰

Bu kararın ardından ABD'nin bölge komutanı Mac Arthur'a Güney Kore ordusuna gerekli askeri malzeme desteği verilmesi kararlaştırılır. Ancak bölgede durum daha kötüye gitmektedir. Güney Kore ordusu çözülmeye başlamış ve Başkan Rhee, gönderilen malzemelerin çok az olduğunu bildirmiştir. ABD bölgede ne yapacaksa BM çatısı altında yapmalıydı. Ancak bu durum karşısında pasif kalmak, Moskova'nın cesaretini arttırabilir ve yeni teşebbüsler için yeşil ışık yakabilirdi. Demek ki önü alınmadığı takdirde Kuzey Kore'nin ardındaki Sovyet desteği ile gerçekleştirdiği bu kabadayılık Komünist âlemin dünyanın başka yörelerinde de macera aramasına sebep olacak ve sonunda belki Üçüncü Dünya Savaşı kaçınılmaz hale gelecekti.¹¹

İlk başta, ABD sadece hava ve deniz kuvvetlerini kullanarak Kuzey Kore'nin ilerlemesine set çekmek istedi. Ama birkaç gün sonra ABD ordusunun Uzakdoğu'daki komutanı General Douglas MacArthur eğer ilerleyen düşman ordusunu durdurmak için kara kuvvetleri konuşlandırılmazsa, Kore'nin kaybedileceğini bildirerek, bölgedeki durumu¹² şöyle rapor etmiştir: Kore Ordusu ve kıyı kuvvetleri kafa karışıklığı içinde, ciddi bir şekilde savaşmamış ve kendi imkânlarıyla liderlikten yoksun. İç düzeni sağlamak için hafif bir kuvvet olarak organize edilmiş ve teçhiz edilmişler, zırh ve hava saldırısına hazırlıksızdılar. Tersine, Kuzey Kore

⁶ Steven W.Hook, John Spanier, Amerikan Dış Politikası (İkinci Dünya Savaşı'ndan Günümüze),(Çev:Özge Zihnioğlu Tanırlı), İstanbul,2014,s.64.

⁷ Mim Kemal Öke, Unutulan Savaşın Kronolojisi Kore (1950-1953),İstanbul, 1990, s.29

⁸ Turgay Merih, a.g.e, s.142.

⁹ İsmail Soysal, Türkiye'nin Uluslararası Siyasal Bağlantıları (1945-1990), C.II, Ankara,1991,s.85.

¹⁰ Fahir Armaoğlu, a.g.e, s.455

¹¹ Mim Kemal Öke, a.g.e, s.29-31

¹² Steven W.Hook, John Spanier, a.g.e, s.64-65.

ordusunda somutlaşan bu tür bir güç üzerinde inisiyatif elde edemiyorlar. Güney Kore'nin askeri gücünün 25.000'den fazla etkili olmadığı tahmin ediliyor. Kuzey Kore askeri kuvvetleri, daha önce bildirildiği gibi, zırh bakımından önemli bir güç ve Rus uçaklarıyla donatılmış iyi eğitilmiş, iyi yönlendirilmiş ve saldırgan bir hava kuvveti ile destekleniyor. Artık bu gücün Komünist askeri saldırganlığın bir unsuru olarak inşa edildiği açıktır. Mevcut hattı tutmanın ve daha sonra kaybedilen alanı geri kazanmanın tek güvencesi, ABD kara muharebe kuvvetlerinin Kore savaş alanına girmesidir. Etkili bir kara unsuru olmadan hava ve donanmamızın güçlerini kullanmaya devam etmek belirleyici olamaz.¹³

MacArthur'un bu raporu Konsey'e ulaşınca Truman, daha sonra amacının Kuzey Korelileri 38. paralele doğru püskürtmek olduğunu ve asla ABD'yi Kore'de derinlemesine bir askeri operasyon bataklığına sürüklemek istemediğini ifade edecektir. Kuzey Kore hedefleri dikkatle seçilmeli ve sadece askeri alanlar vurulması gerektiğini söylemiştir. Hele Kore'nin Çin ve Sovyet hududuna tecavüz kesinlikle yapılmamalıdır şeklinde uyarıda bulunurken Sovyetlerin Kore'deki savaşı Komünist Çin'e ve Kuzey Korelilere havale ettiğini ifade etmiştir.¹⁴

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere bu savaşın başat aktörünün Sovyetler olduğu anlaşılmıştır. Nitekim ABD'nin özellikle de Sovyetlere ve Çin'e dikkat edilmesi gerektiği gerekçesi altında yatan neden ise olası bir dünya savaşından da kaçınmak ve bu savaşı sınırlar dışına çıkartmadan bitirmektir. Ancak durum görüldüğü gibi değildir. Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla bölge hâkimiyeti konusunda cesaretlenen Sovyetlerin büyük Asya projesinin ufak bir başlangıcını oluşturmak için Kore Savaşı başlatılmıştır.

Bölge komutanı MacArthur'un bu tespiti sonrasında Washington, Birleşmiş Milletlerin barış gücüne resmen katılmaları için işgal birliğinin Japonya'dan Kore'ye gitmesi emrini verdi. BM'nin savaşa dâhil olması ABD'nin işine yarıyordu, çünkü ABD dış politikasının amaçlarından birisi Soğuk Savaş politikalarını BM'nin insani değerleri ve arabuluculuk işlevi ile ilişkilendirmektir. Bu arada Kuzey Kore'nin taarruzu Seul'un çok ötesine uzanmış ve 1950 yılı Eylül ayında BM koalisyonu yarımada'nın güneydoğu köşesine çekilmişti. 15 Eylül'de ise BM komutanı MacArthur, batı kıyısında Inchon Limanı'na asker çıkararak, Kuzey Kore güçlerini bölüp ele geçirmeyi amaçlayan bir karşı saldırı başlattı. Bölgedeki Kuzey Koreli askerler kuzeye doğru çekilirken, BM koalisyonu yarımada'nın merkezindeki denetimi tekrar ele geçirmiştir. BM güçleri 38. paralele ulaştığında, Amerikalı liderlerin karşısına çıkan soru, onu geçip geçmeyecekleriydi. Savaşın siyasi amacı Güney Kore'nin sahibine geri verilmesiyle bağdaşmıyor; topyekûn bir savaş ve Kuzey Kore yönetiminin tasfiyesini ve askerlerinin koşulsuz teslim olmasını gerektirmiyordu. Ama askeri durum, ABD'nin birçok yıldır bekleyen hedefinin gerçekleşmesine uygun görünüyordu: Kore Yarımadası'nın birleşmesi. Böylelikle ABD yönetiminin üzerinde durduğu nokta, Sovyet gücünün yayılmasını çevrelemekten, komünist bir devletin güçlü bir şekilde tasfiye edilmesine kaydı. Sonuçta, Kuzey Kore'nin yeni siperler inşası ve Çin'in müdahalesi ABD'ye muharebe meydanındaki başarılar üzerine savaşın ortasında belirlenmiş siyasi hedefleri değiştirmenin olumsuzluklarını öğretecekti. Askeri olarak birleşmiş bir Kore olan yeni hedef, BM'nin 7 Ekim'deki kararıyla onaylandı¹⁵. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından kabul edilen 376(V) sayılı karara göre: Birleşmiş Milletler silahlı kuvvetlerinin şu anda Kore'de 27 Haziran 1950 tarihli Güvenlik Konseyi'nin 25 Haziran 1950

¹³ FRUS (Foreign Relations United States), C.VII, 30 Haziran 1950, Belge No:167, s.249-250

¹⁴ Mim Kemal Öke, a.g.e, s.35.

¹⁵ Steven W.Hook, John Spanier, a.g.e, s.65.

tarihli kararının ardından gelen tavsiyeleri uyarınca faaliyette bulunduğunu akılda tutarak, Birleşmiş Milletler Üyelerinin bu tür yardımı Türkiye Cumhuriyeti'ne sağladığını göz önünde bulundurarak. Silahlı saldırıyı püskürtmek ve bölgede uluslararası barış ve güvenliği sağlamak için gerekli olabilecek şekilde Kore;

Genel Kurul kararlarının atıfta bulunulan temel amacının birleşik, bağımsız ve demokratik bir Kore Hükümeti kurulması olduğunu hatırlatarak;

- a)Kore genelinde istikrar koşullarının sağlanması için tüm uygun adımlar atılması,
- b)Bağımsız Kore Devletinde birleşik, bağımsız ve demokratik bir Hükümet kurulması için Birleşmiş Milletler himayesinde seçimlerin yapılması da dâhil olmak üzere tüm kurucu eylemler alınacaktır,
- c)Güney ve Kuzey Kore nüfusunun tüm kesimleri ve temsilci organları, barışın yeniden tesis edilmesi, seçimlerin düzenlenmesi ve birleşik bir hükümetin kurulmasında Birleşmiş Milletler organlarıyla işbirliği yapmaya davet edilecektir,

d)Birleşmiş Milletler kuvvetleri, yukarıda (a) ve (b)'de belirtilen hedeflere ulaşmak için gerekli olduğu sürece Kore'nin herhangi bir yerinde kalmamalıdır,

e)Kore'nin ekonomik açıdan iyileştirilmesini sağlamak için gerekli tüm önlemler alınmalı;¹⁶

Washington nasıl Kuzey Kore'nin güneye, Japonya'ya doğru ilerlemesinden korktuysa Çinliler de sonuç olarak sınırlarına doğru ilerleyişi tehdit edici buldu. Bu yüzden Pekin ordularını "Gönüllüler" adı altında Kuzey Kore'ye gönderdi¹⁷ ve böylece Kore Savaşı yeni boyut kazandı.

2.Çin'in Savaşa Girmesi

İlk aşamada Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC),Kore meselesine tam olarak karışmamıştı. ÇKP (Çin Komünist Partisi) ve GMD (Milliyetçiler) arasındaki iç savaş doruğundaydı ve Kore, ÇKP yönetiminin düşünceği en son şeydi. Yeni hükümet Ekim 1949'da ÇHC'nin kurulmasından sonra bile Tayvan, toprak reformu, ülkenin yeniden inşası ve SSCB ile ittifak kurmak gibi konularla meşgulken Kore'yle pek ilgilenmedi. ÇKP Yedinci Merkez Komitesi'nin Üçüncü Genel Kurul toplantısında Mao'nun konuşmaları ve raporları büyük ölçüde hükümet harcamalarında tasarruf yapılmasına ayrılmış ve Kore'ye askeri müdahaleyle ilgili herhangi bir ifadeye yer verilmemişti. ÇHC basını ise daha çok ABD 7. Filosu'nun Tayvan Boğazı'ndan geçişiyle ilgileniyordu. Görüldüğü kadarıyla Çin sadece Kuzey Kore'nin askeri macerası olarak gelişen olaylara müdahale etme konusunda isteksizdi. Ancak 1991'de Sovyetler Birliği'nin çöküşünden sonra açılan arşivlerdeki belgeler ise oldukça farklı bir hikâye anlatır. Kuzey Kore lideri Kim Il-sung 27 Şubat 1950'de "Kore Halkının Engelleyici Savaş Planı" başlıklı bir öneriyle Moskova'yı ziyaret etmiş ve bu planı yetkililerle tartıştıktan sonra Nisan 1950'de yeniden Moskova'ya gelmişti. Kore İşçi Partisi'nin önde gelen isimlerinden biri olan Pak Chong-ae'nin Mart'ta Güney Kore'ye her an bir saldırı yapılabileceği konusunda ÇKP yönetimini uyarmak üzere Pekin'e yaptığı ziyarete yer veren raporlara rağmen Pekin halen resmi olarak bilgilendirilmemişti. Stalin ise saldırı planını onaylamıştı.¹⁸ Ancak Stalin'in Mao'nun Kim'in planlarını onayladığını bilmesini istemiyordu. Ancak Kim'in Stalin ile görüşmesinden önce Mao ve Zhou Enlai Kuzey Kore'nin Çin büyükelçisi Yi Chu-yon ile bir araya gelmişti. Mao Yi'ye sordu: "Ülkeyi ne zaman birleştirmeyi planlıyorsunuz?" bu soru tam olarak cevaplanmamış ve ardından Mao şunları söylemiştir: "Kore'nin birleşmesi barışçıl bir şekilde gerçekleştirilemez; birleşmesi Kore, güç kullanılarak gerçekleştirilmelidir. Amerikalılara

¹⁶ FRUS, C.VII, 7Ekim 1950, Belge No:640,s.906

¹⁷ Steven W.Hook, John Spanier, a.g.e, s.65.

¹⁸ Michael Dillion, a.g.e, s.301-302.

gelince, onlardan korkmayın. Amerikalılar bu kadar küçük bir yer için üçüncü dünya savaşını başlatmayacaklar. Çinli liderler ve askeri uzmanlara göre ABD'nin bir iç savaşa müdahalesi olası değildi. Mao ve ÇKP liderliği, Kim'in "Güney'e karşı askeri eylemde bulunma" konusunu tartışmaya geldiğini zaten biliyordu ve kesinlikle bunu da hissetmiş olmalıydılar. Stalin'in onayı olmasaydı Kim Il-sung muhtemelen bu kadar ileri gidemezdi.

Kim ile Mao arasında yapılan görüşmede, 38. paraleli geçme meselesi ele alındığında, Mao şunları söyledi: Sovyetler Birliği için savaş faaliyetlerine katılmak uygun değil, çünkü Amerika ile sınır belirleme anlaşmasına bağlı 38.paralel bulunmaktadır. Ancak Çin benzer yükümlülüklerle bağlı değildir ve bu nedenle kuzeye kolayca yardım sağlayabilir. Mao, 15 Mayıs'ta Kim onuruna bir akşam yemeğine ev sahipliği yaptığında, Kim, Çin'deki Sovyet Büyükelçisi Nikolai Roshchin'e Yoldaş Mao Zedung ile müzakeremiz çok sorunsuz geçti. Moskova'da Stalin yoldaş ile kararlaştırılanları destekledi. Sonuçta hem Pekin hem Moskova Güneye karşı bir saldırıya yeşil ışık yakmışlardı.¹⁹ Kim'in Pekin ziyareti de muhtemelen Stalin'in ısrarıyla olmuştu. Mao'nun birkaç Çin birliğiyle yardım etmeyi önerdiği, ancak bunun Kim Il-sung tarafından reddedildiği bildirilmiştir.²⁰

Bundan da anlaşılacağı üzere Sovyetlerin Kore Savaşı planı çok daha önceden yapılmıştır. Çin ise gelişmeleri takip etmektedir. Çin, başlangıçta çok az tepki gösterse de BM kararı sonrası Mao 28 Haziran'da bir toplantı düzenlemiş ve Dışişleri Bakanı Zhou Enlai, ABD'nin tavrını eleştirerek, bunun Çin topraklarına silahlı bir saldırı olduğunu ifade etmiştir. Ardından Mao da Washington'u eleştirerek "Asya Asyalılarıdır "ABD'nin Kore, Filipin, Tayvan ve diğer yörelerin iç işlerine müdahalesi haksızdır demiştir.²¹ Temmuz ayı başlarında ise Pekin liderleri Kore'ye odaklanmak için Tayvan konusunu ertelemeye karar vermişlerdi.²²

Çin'in bu tepkisi olaylara kayıtsız kalamayacağının da bir göstergesiydi. Nitekim çok daha önceden planlanan askeri müdahale için hazırlıklar başlamıştı. Ağustos ayının başında 260.000 den fazla Çinli asker Çin – Kore sınırı boyunca pozisyonunu almıştı. Sınır Savunma Ordusu kurulduktan sonra, Pekin'in liderleri Kuzey Korelilere Çinlilerin savaşmalarına yardım etmeye istekli olduklarını bildirmekle vakit kaybetmediler. 13 Temmuz'da Zhou, Kuzey Korelilerden Çinlilere askeri haritalar ve Kuzey Kore askeri üniforma örnekleri sağlamalarını istedi. Mao, Pekin'in Kore sınırı boyunca halihazırda 320.000'den fazla asker topladığını söyledi.

Mao, Kim Il-sung'dan 1 Ağustos'a kadar "yetkili bir askeri heyeti Pekin'e" göndermesini ve Pekin'in 10 Ağustos'a kadar Kore'ye asker gönderme teklifine yanıt vermesini istedi.

4 Ağustos 1950'de ÇKP politik büro, Kore'nin durumunu ve Çin'in bununla başa çıkma stratejilerini tartışmak için toplandı. Görüşmede Mao şu açıklamayı yaptı: ABD emperyalistleri savaşı kazanırsa daha kibirli olurlar ve bizi tehdit ederlerdi. Korelilere yardım etmekte başarısız olmamalıyız. Askeri gönüllülerimizi oraya göndererek onlara elimizi uzatmalıyız. Zamanlamaya daha fazla karar verilebilir, ancak bunun için hazırlanmalıyız.

Zhou Enlai ise yaptığı konuşmada: ABD emperyalistleri Kuzey Kore'yi yenerse, barış davası zarar görür ve Amerikalılar daha saldırgan hale gelir. Savaşı kazanmak için Çin'in gücü mücadeleye eklenmelidir. Çin'in gücü eklenirse, tüm uluslararası durum değişebilir. Böylesine geniş bir perspektif oluşturmalıyız. Toplantıdan sonra 5 Ağustos'ta Mao Zedung, kuzeydoğudaki Çin birliklerinin operasyon hazırlıklarını tamamlamaları için Ağustos ayının

¹⁹ Chen Jian, "Far Short of a "Glorious Victory": Revisiting China's Changing Strategies to Manage the Korean War", *The Chinese Historical Review*, 25. 1, 1–22, May 2018,s.3-5

²⁰ Michael Dillion, a.g.e, s.301-302.

²¹ Mim Kemal Öke, a.g.e, s.33.

²² Chen Jian, a.g.m, s.6

sonunu belirledi. Ayrıca kuzeydoğudaki en üst ÇKP lideri Gao Gang'a, seferberliğin sorumluluğunu üstlenmesini ve Çin birliklerinin "Eylül ayı başlarında savaşa hazır olmasını" sağlamasını emretti. 13 Ağustos'ta Gao, Mao'nun, Sınır Savunma Ordusu'nun tümen düzeyindeki komutanlarının katıldığı bir toplantıyı toplama talimatını uyguladı ve burada bir açılış konuşması yaptı. Kore'deki savaşın bir çıkmaza girdiğini ve "ABD emperyalistlerinin Kore halk devriminin zaferini görmeye isteksiz olduklarını ve yenilgilerini kabul etmeyeceklerini, bu nedenle savaşı genişletmek için Kore'ye sürekli olarak daha fazla asker gönderdiklerini" söyledi. Gao, "Amerikan saldırı birliklerinin Kore'yi işgal etmesine izin verilirse, şüphesiz güçlerini kuzeydoğu ve Kuzey Çin'e ve anavatanımıza saldırmaya hazırlayacaklar" dedi.

Görüşmeden sonra Gao, Mao'ya bir rapor gönderdi ve burada Çin birliklerinin Ağustos ayı sonuna kadar Kore'deki operasyonlara girme hazırlıklarını tamamlamasının zor olduğunu belirtti. 18 Ağustos'ta Mao, "Sınır Savunma Ordusu'nun eğitim ve hazırlıkların tamamlanması için son tarihi Eylül ayı sonuna kadar ertelemesine izin vererek yanıt verdi."²³

Çin, Kore yarımadasında yaşanan soruna olan ilgisini 20 Ağustos'ta Zhou Enlai'nin Birleşmiş Milletlere Kore ile ilgili tartışmalarda Çin'in de yer almak istediğini bildiren bir telgraf göndermesiyle resmen ortaya koydu. ABD Dışişleri Bakanı Acheson ise verdiği demeçte, ABD'nin Formosa'daki veya başka herhangi bir yerdeki Komünist Çin'e karşı saldırgan bir niyeti olmadığını vurgulamıştır. Muhabirlerin Çin Komünist birliklerinin Mançurya – Kore sınırındaki Antung'da yığınak yaptıklarına dair bilgiler olduğunu sorunca Acheson, açıklamasını yenilemiş ve ABD'nin Çin'e karşı herhangi bir saldırgan niyeti olmadığını tekrarlamıştır. Yine ABD'nin Çinlileri Kore savaşına dâhil olmaktan caydırmak için ne yaptığı sorulduğunda Bay Acheson, Başkanın ifadesine yer vererek, Çin'i şüpheye düşürecek saldırgan ve kışkırtıcı adımların atılmadığını ifade etmiştir. Yine de Çin Komünist Hükümeti Kuzey Korelilere katılırsa, Birleşmiş Milletlere savaş açmış sayılacaktı. 38. paraleli geçme konusunda ise Acheson, buna ABD'nin değil, Birleşmiş Milletlerin karar vereceğini söylemiştir.²⁴

Türkiye Dışişleri Bakanlığına 6 Eylül 1950'de ulaşan Hong Kong'taki Nanking Büyükelçiliği maslahatgüzarımızdan gelen raporda Uzakdoğu konusunda Amerikan makamları arasında ihtilaf olduğu dile getirilmektedir²⁵.

ABD öncülüğündeki BM karşı saldırısı 15 Eylül 1950'de Güney Kore'nin başkenti Seul'ün batısındaki liman şehri Inchon'a yapılan amfibi çıkartmasıyla başladı. Bu durum Kore savaşının Çin açısından dönüm noktalarından biri olmuştur. Çin Halk Cumhuriyeti'nin kuruluş yıldönümü olan 1 Ekim'de Güney Kore askerleri 38. Paraleli geçip Kuzey'e girdiler²⁶. Bunun üzerine Kim Il-sung, derhal Sovyet desteği için Moskova'ya acil bir mesaj gönderdi. Stalin, Pekin'den yardım istemeye karar verdi ve Kim'den bu yardımı yapmasını istedi. Aynı gün, Kim Il-sung, Mao'ya resmi olarak Çin'den Kore'ye asker göndermesini isteyen bir acil durum mektubu gönderdi.²⁷

Stalin Mao Zedong'a gönderdiği mesajında: "Moskova'dan uzakta olduğunu ancak Moskova'dan aldığı bilgilere göre Koreli dostlarımızın durumunun kötü olduğunu öğrendiğini ve Seul civarında direnecek birliklerin olmadığı bu yüzden mevcut durumda Korelilere yardım etmek için birlik göndermenin mümkün olduğunu düşünürseniz, Koreli yoldaşlarımıza kuzeye

²³ Chen Jian,a.g.m, s.7-8

²⁴ The Times, 31 Ağustos 1950, Sayı:51784,s.4.

²⁵ DBTDA(Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi), 515/7487-38904-1.

²⁶ Michael Dillion, a.g.e, s.303

²⁷ Chen Jian,a.g.m, s.9-10

savaş yedekleri düzenleme fırsatı vermek için bir kerede en az beş altı tümen 38. paralele doğru ilerlemelisiniz. Çin tümenleri gönüllü olarak düşünülebilir, demiştir.²⁸

Bunun üzerine Mao Zedung gönderdiği cevapta: Düşman 38. paralelin kuzeye ilerlediğinde Koreli yoldaşlara yardım sağlamak için başlangıçta birkaç gönüllü tümeni Kuzey Kore'ye taşımayı planladık. Ancak, bunu iyice düşündükten sonra, şimdi bu tür eylemlerin son derece ciddi sonuçlar doğurabileceğini düşünüyoruz. İlk olarak, Kore sorununu birkaç tümenle çözmek çok zordur (birliklerimiz son derece yetersiz donanımlıdır, Amerikan birliklerine karşı askeri operasyonların başarısına güvenilmez), düşman bizi geri çekilmeye zorlayabilir. İkincisi, bunun ABD ile Çin arasında açık bir çatışmaya yol açması ve bunun sonucunda Sovyetler Birliği'nin de savaşa sürüklenmesi ve bu nedenle sorunun son derece geniş olması muhtemeldir. Elbette, yardım sağlamak için asker göndermemek, şu anda bu kadar zor durumda olan Koreli yoldaşlar için çok kötü ve biz kendimiz de bunu şiddetle hissediyoruz; ama birkaç tümen ilerlersek ve düşman bizi geri çekilmeye zorlarsa, bu durum ABD ile Çin arasında açık bir çatışmaya neden olur, o zaman barışın inşası için tüm planımız tamamen mahvolacak ve ülkedeki birçok insan memnuniyetsiz kalacaktır (savaşın halka açtığı yaralar henüz iyileşmedi, bizim barışa ihtiyacımız var). Bu bizim ön telgrafımızdır, size danışmak isteriz. Kabul ederseniz, Yoldaş Zhou Enlai derhal tatil yerinize göndermeye, bu konuyu sizinle görüşmeye ve Çin ve Kore'deki durumu bildirmeye hazırız.²⁹

Açıktır ki Stalin ve Büyükelçi Roschin, Mao'nun mesajını “asker göndermeyi reddetme” olarak yorumladılar.³⁰ Sovyet Büyükelçisi Roschin'e göre Mao Zedong'un cevabı, Kore sorunundaki Çin liderliğinin orijinal pozisyonundaki bir değişikliğin göstergesidir. Çin hükümeti şüphesiz Kore'ye yalnızca beş-altı savaşa hazır tümen göndermekle kalmayıp daha fazlasını da gönderebilirdi. Bu Çin birliklerinin, tanksavar silahlarında ve bir dereceye kadar topçu silahlarında bazı teknik donanım ihtiyacı duyduklarını söylemeye gerek yok.

Çinlilerin durumundaki değişikliklerin nedenleri henüz bizim için net değil. Çinlileri sabırlı olmaya çağıran Hindistan Başbakanı Jawaharlal Nehru aracılığıyla uluslararası durumdan, Kore'deki konumun kötüleşmesinden ve Anglo-Amerikan bloğunun entrikalarından etkilendiğini varsaymak mümkündür.³¹

Bunun üzerine 5 Ekim 1950'de Stalin Mao'ya asker göndermesi konusunda bir telgraf çekti. Bu mesajında Stalin; Önünüzde Kore'ye asker gönderme sorusunu gündeme getirirken, aşağıdaki uluslararası karakter düşüncelerinden hareket ediyorum:

1. Kore olaylarının da gösterdiği gibi, ABD şu anda büyük bir savaşa hazır değil
2. Militarist potansiyeli henüz geri kazanılmamış olan Japonya, Amerikalılara askeri yardım sağlayamaz;
3. ABD Kore sorununda müttefiki SSCB'nin arkasında duran Çin'e teslim olmaya mecbur kalacak ve Kore sorununun çözümünün Kore için uygun olan şartlarını kabul etmek zorunda kalacaktır.
4. Aynı nedenlerle ABD sadece Tayvan'ı terk etmek zorunda kalmayacak aynı zamanda Uzakdoğu'da Japon emperyalizmini canlandırma ve Japonya'yı kendi sıçrama tahtasına dönüştürme planından vazgeçmek zorunda kalacaktır.

Tabii ki, ABD'nin büyük bir savaşa hazır olmamasına rağmen, yine de prestij [mülahazalar] nedeniyle büyük bir savaşa çekilebileceğini ve bunun da Çin'i Çin'in içine sürükleyebileceğini

²⁸ CWIHP digital archive (Wilson Center) 1 Ekim 1950

²⁹ CWIHP digital archive (Wilson Center) 2 Ekim 1950

³⁰ Donggil Kim, “China's Intervention in the Korean War Revisited” Diplomatic History, September 2015, s.1014

³¹ CWIHP digital archive (Wilson Center) 3 Ekim 1950, Sovyet Büyükelçisi Roshchin No. 2270 3.10

de hesaba kattım. Savaş ve bununla birlikte, Karşılıklı Yardım Paketi ile Çin'e bağlı olan SSCB'nin savaşa çekilmesi. Bundan korkmalı mıyız? Kanımca yapmamalıyız, çünkü birlikte ABD ve İngiltere'den daha güçlü olacağız.³²

Stalin'in bu mesajı ve savaşa girme konusundaki baskısıyla, Mao Zedung Çin Halk Kurtuluş Ordusu birliklerinin Kuzey Kore'deki savaşa katılmalarını emretti ve bu birlikler Çin Halk Gönüllüleri (ÇHG) adıyla harekete geçti. Çin için ABD'ye direniş ve Kore'ye yardım savaşı başlamıştı ve Çin askerleri “yurdunu koru, ülkeni savun” sloganıyla savaşa gönderildi. ÇHG askerleri tecrübeli bir general olan Peng Dehuai'nin idaresine verildi ve 25 Ekim'de ön cepheye gönderildi. Peng Dehuai sonradan ÇKP yönetiminin çoğunluğunun Kore Savaşı'na katılmaya karşı olduğunu, ama Mao'nun onları dikkate almadığını, kendisinin de Mao'yu desteklediğini ya da en azından ona karşı çıkmadığını ileri sürecekti. Mao, Kuzey Kore'nin yenilmesi halinde ÇHC'nin varlığının tehlikeye düşmesinden endişe ediyordu ve Kim'e vereceği desteğin komünist bloktaki güç oyunu açısından önemli olduğunun farkına varmıştı.³³

Mao'nun bu süreçteki vizyonuna göre, Çin'in güvenlik çıkarlarına en iyi şekilde, eşzamanlı olarak Çin'in sınırlarını savunmak, ÇKP'nin ülke içindeki gücünü ve otoritesini artırmak ve ayrıca Yeni Çin'in uluslararası nüfuzunu ve itibarını desteklemek yoluyla hizmet edilebilir.³⁴

Türkiye'de Kore savaşı sırasında Çin'in politikasını yakından takip etmekte olup, bu konuda Dışişleri Bakanlığına 20 Ekim 1950'de ulaşan Hong Kong'taki Manking Büyükelçiliği maslahatgüzarımızdan Çin'in durumu ile ilgili rapor gelmiştir.³⁵

3. Çin'in Savaş Sırasındaki Tutumu

25 Ekim'de Çin kuvvetleri, Güney Kore birliklerine ani saldırılar düzenleyerek onları iki hafta içinde Yalu'ya yakın bölgelerden Chogchun Nehri'ne çekilmeye zorladı. Kasım ayı ortasında, MacArthur birliklerine yeni bir “savaşı sona erdirmeye” saldırısı başlatmalarını emretti. Yanıt olarak Peng Dehuai, “Düşmanımızı bölgemizin derinliklerine çekmek” stratejisini benimseyerek birliklerine karşılık vermek için en iyi fırsatı beklemelerini emretti. Kasım ayının sonlarında, ilerleyen ABD/BM birliklerine karşı Çin ve yeniden örgütlenen Kuzey Kore birlikleri, 38. paralelin kuzeyindeki neredeyse tüm toprakların kontrolünü yeniden ele geçirdi. Çin'in Kore'deki askeri zaferi, Pekin liderlerini, eğer isterlerse savaşı müzakerelerle sonuçlandırmak için elverişli bir konuma getirdi. 5 Aralık'ta Hindistan başkanlığındaki 13 Batılı olmayan ülke Pekin'e bir barış önerisi sundu. Çin'in 38. paralelde saldırıyı durdurmasını ve ateşkes temelinde, büyük güçlerin Kore'deki çıkarları ile bir araya gelerek krizin nihai çözümünü tartışmak üzere toplanmasını önerdiler. 9 gün sonra BM'den geçti. 13 ulustan oluşan karar ve Kore'de tatmin edici bir ateşkesin düzenlenebileceği bir temel arayışında üç kişilik bir heyet kuruldu. Ancak Mao ve onun diğer ÇKP liderleri, zaferden başka her şeyi kabul etmeye isteksizlerdi. 8 Aralık'ta, Çin Dışişleri Bakanlığı üst düzey yetkilisi Chen Jiakang, ABD/BM güçleri 38. paraleli geçtiğinde 13 ülkenin ateşkes konusunda neden başarısız olduklarını ve Çinlilerin başarılı olduğu bu dönemde neden ateşkes çağrısında bulunduklarını söyledi.³⁶

Türkiye Dışişleri Bakanlığı da Kore'de bu dönemdeki gelişmeleri yakında takip etmekte olup 22 Aralık 1950'de ulaşan Hong Kong'taki Nanking Büyükelçiliği Maslahatgüzarımızdan gelen

³² CWIHP digital archive (Wilson Center) 5 Ekim 1950

³³ Michael Dillion, a.g.e, s.303

³⁴ Chen Jian,a.g.m, s.9

³⁵ DBTDA, 515/7487-38911-1.

³⁶ Chen Jian,a.g.m, s.14.

raporda bu husus ile ilgili bilgiler verilmiştir³⁷. Ayrıca savaş sırasındaki Çin'in durumu da izlenmiştir³⁸.

Yine Çince yayınlanan ve Tokyo'da çevrilen bir yayında, Komünist Çin Başbakanı ve Dışişleri Bakanı Bay Zhou Enlai, Birleşmiş Milletler Özel Komitesi'nin Kore'de ateşkes için teklifini reddetti. Komitenin hukuka aykırı olduğunu ve ABD'ye giden Çin heyetinin müzakereye hazır olmadığını söyledi. Çin Hükümeti defalarca Kore savaşını sona erdirmenin tek yolunun tüm yabancı askerleri geri çekmek ve Korelilerin kendi sorunlarını çözmelerine izin vermek olduğunu öne sürdü. Ancak ABD Hükümeti, bizim barışçıl önerilerimizi reddetti. Chou Enlai, Kasım ayında Çin Hükümeti'nin BM Güvenlik Konseyi'ne yabancı askerlerin Kore'yi terk etmesini önerdiğini, ancak ABD hâkimiyetindeki organın bu öneriyi kabul etmediğini söyledi. Ayrıca ABD'nin ateşkesi kabul etmesinin sebebi olarak da savaş hatlarını tutabilmek, birliklerini ve malzemelerini ayarlamak için zaman kazanma fırsatı olarak değerlendirdi. Bay Chou Enlai, ABD'yi suçlayarak, ABD'nin sadece Kore'de saldırganlık yapmakla kalmadığını 7. Filoyu Formosa'ya gönderdiğini ve Mançurya topraklarını da bombaladığını³⁹ Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti, Kore'deki düşmanlıkların mühendisliğini yaparken, Çin ticaret gemilerine ateş açtı ve Doğu Asya'daki saldırganlığını genişletti. Tüm bunlara karşı, Çin Halk Cumhuriyeti Merkez Halk Hükümeti defalarca Birleşmiş Milletlere suçlamalarda bulundu. Ancak Amerikan egemenliği altında, Birleşmiş Milletlerin çoğunluğu yalnızca Kore'ye karşı Amerikan saldırganlığını savunmakla kalmadı ve Amerika'nın Tayvan'ı işgalini de destekledi. Kuzeydoğu Çin'in bombalanması, aynı zamanda temsilcimiz tarafından Tayvan'a karşı silahlı saldırganlık suçlamasıyla ilgili olarak ABD'ye sunulan üç öneriyi de reddetti ve Sovyetler Birliği delegesi tarafından ABD'nin Çin'e yönelik saldırısı suçlamasını rafa kaldırdı. Anglo-Amerikan bloğunun egemenliği altında Birleşmiş Milletlerin çoğunluğu tarafından alınan bu tutum, açıkça Birleşmiş Milletler Şartı'nı ve amaçlarını ihlal etmektedir. Amerikan saldırganlığını kontrol etmek yerine ilerliyorlar. Dünya barışını savunmaktan çok baltalıyorlar.

Dünyanın öfkesini özellikle uyandıran şey, geçtiğimiz birkaç ay içinde Birleşmiş Milletlerin Çin veya Çin ile ilgili önemli sorular üzerine sayısız tartışmalar düzenlemesine rağmen, tek temsilci olan Çin Halk Cumhuriyeti delegelerinin olmamasıdır. Dört yüz yetmiş beş milyon Çinliden biri hâlâ Birleşmiş Milletlerin kapılarının dışında tutuluyor, oysa bir avuç Çan Kay-şek gerici kalıntıların temsilcilerinin Çin'in koltuklarını gasp etmesine hala izin veriliyor. Çin halkı bu ölçüde küçümsenmiş ve hakarete uğramıştır.⁴⁰

Türkiye Dışişleri Bakanlığına 2 Ocak 1951'de ulaşan Hong Kong'taki Nanking Büyükelçiliği Maslahatgüzarımızdan gelen raporda Uzakdoğu'nun durumu ve Çin'in emelleri ile ilgili bilgiler verilmiştir⁴¹.

Diğer taraftan Komünist Çin'in varlıkları için savaşan Kuzey Korelilere yardım etmek için gönüllüler göndermede hukuka uygun hareket ettiğini söyledi. ABD ordularını geri çekmelidir. 13 Arap- Asya ülkesi gerçekten barış istiyor, ancak ABD'nin hilesini göremiyorlar. Bu uluslar gerçekten barış istiyorlarsa, hukuksuz ateşkes teklifinden vazgeçmeli ve ABD hâkimiyetinden uzaklaşmalıdır. Ayrıca Chou Enlai, Komünist Çin Hükümeti'nin, tüm yabancı birliklerin Kore'den çekilmesi gerektiğini ve Korelilerin kendi sorunlarını çözmek için yalnız bırakılması gerektiğini, Amerikalıların Formosa'dan çekilmesi gerektiğini⁴² Çin Halk Cumhuriyeti

³⁷ DBTDA, 515/7487-38901-1.

³⁸ DBTDA, 515/7487-38901-3.

³⁹ The Times, 23 Aralık 1950, s.6.

⁴⁰ FRUS, C.VII,24 Aralık 1950, Belge No:1086,s.1598

⁴¹ DBTDA, 515/7487-38900.

⁴² The Times, 23 Aralık 1950, s.6.

temsilcileri Birleşmiş Milletlerde meşru bir statü almalarını⁴³ bunlar yapılmadığı takdirde, Kore’de Arap – Asya barış teklifine ulaşmanın imkânsız olacağını söylemiştir.⁴⁴ Bu noktalar sadece Çin halkının ve Kore halkının haklı talepleri değil; aynı zamanda dünyadaki tüm ilerici kamuoyunun acil arzusudur.⁴⁵ Zhou Enlai’nin mütareke için öne sürdüğü şartlar aslında Sovyetlerin şartlarıydı. Nitekim bu mütareke önerisi geldiğinde Zhou direkt olarak Sovyetlerle görüş alış verişinde bulunmuş ve ardından bu açıklamayı yapmıştır⁴⁶. Zhou Enlai’nin ateşkes için sunduğu öneriler konusunda Sovyet Başkanı Stalin ise kendisine gönderdiği mesajında; “Kore’de ateşkes için şartlarınıza tamamen katılıyoruz. Bu koşullar sağlanmadan askeri faaliyetlerin durdurulamayacağını düşünüyoruz. Ayrıca, açıkçası ABD casusu olan üç eyaletin temsilcilerine çok açık olmamanızı ve tüm kartlarınızı çok erken göstermemeniz gerektiğini düşünüyoruz. Seul halen kurtarılmamışken Çin’in tüm kartlarını gösterme zamanının gelmediğini düşünüyoruz. Dahası, ABD bir BM kararı (yaparak) Çin’in şartlarını bizi kulağıma tıkmak için kullanabilir. ABD’ye bu avantajı vermek gerekli değil” şeklinde ifade etmiştir.⁴⁷ Kanaatimizce Komünist Çin’in ateşkes şartlarında Tayvan işgalinin de sonlandırılmasını istemesi, onun bu savaşa giriş sebeplerini de ortaya koymaktadır. Nitekim Çin bu savaş girerek ABD’nin bölgedeki işgali de sonlandırabileceği umudunu taşımıştır.

Aslında, Peng Dehuai ve diğer Çinli saha komutanları, ilk başarılarına rağmen zayıf bir lojistik sistem ve hava desteği eksikliği nedeniyle Çin birliklerinin savunmasız olduğunu gördükleri için Çin’den takviye gelene kadar ilerlemeyi durdurmayı tercih etmişlerdi. Zhou Enlai gelen ateşkes kararını kesin reddettikten sonra Çin birlikleri yeniden saldırıya geçtiler ve 4 Ocak 1951’de Seul’u işgal ettiler ve 8 Ocak’ta Çinli birlikler 37. Paralele yaklaştılar.⁴⁸ Ancak bu durum binlerce Çinli askerin hayatına mal oldu. BM kuvvetleri 38. paralelin güneyine itildi ve böylece ağır bir bedelle de olsa, ilk etapta Kim Il-sung’un Kore İşçi Partisi için Kuzey Kore’yi güvenli hale getirme hedefi başarılmıştı.⁴⁹ Bunun üzerine 11 Ocak 1951’de Birleşmiş Milletlerin üç kişilik ateşkes gurubu Kore’deki çatışmayı çözmek için 5 ilke önerdi. Kore’de acil bir ateşkes önerirken, bu ilkeler yabancı birliklerin Kore’den kademeli olarak çekileceğini ve daha sonra göze çarpan Uzak Doğu sorunlarını çözmek için dörtlü (Sovyetler Birliği, ABD, İngiltere ve Çin) bir toplantı yapılacağı vaat ediyordu. Ayrıca Tayvan meselesi ve Çin Halk Cumhuriyeti’nin BM’deki temsili dörtlü toplantı gündemine dâhil edilecekti. Geriye dönüp bakıldığında, bu öneri Pekin’e savaşı sona erdirmek için altın bir fırsat sunmuş olabilir. Çin ve Kuzey Kore’nin savaş alanındaki kazanımları etkileyici görünse de aşırı genişlemiş ikmal hatları, hava desteği eksikliği ve ağır kayıplar nedeniyle saldırı potansiyelleri neredeyse tükenmişti. Acil bir ateşkes Komünist güçlerin yerinde kalmasına izin verirdi ve ateşkes başarısız olursa, saldırı ivmelerini yeniden inşa etmeleri için onlara değerli bir mola verebilirdi. Ayrıca bu önerinin kabulü, Washington’u kesinlikle diplomatik bir ikilem içine sokabilirdi. Acheson’un daha sonra belirttiği gibi, Washington zor bir seçimle karşı karşıya kaldı: 13 ülkeden oluşan kararı desteklemek “Korelilerin kaybına ve Kongre ile basının öfkesine” yol açabilirdi; bunu desteklememek “Birleşmiş Milletlerdeki çoğunluğumuzun ve desteğimizin kaybına” yol açabilirdi. Acheson ayrıca Washington’un teklifi destekleme kararının büyük

⁴³ FRUS, C.VII,24 Aralık 1950, Belge No:1086,s.1598

⁴⁴ The Times, 23 Aralık 1950, s.6.

⁴⁵ FRUS, C.VII,24 Aralık 1950, Belge No:1086,s.1599

⁴⁶ Zhou Enlai Koredeki askeri operasyonların durdurulması için mevcut koşulları göndermeden önce Çin hükümetinin Wu Xiuquan’ın SSCB hükümetine danışmasını dilediğini ve Sovyet hükümetinin bu konudaki görüşünü belirtmesini istediğini belirtti. Sovyet Büyükelçisi Roshchin, CWIHP digital archive,7 Aralık 1950.

⁴⁷ CWIHP digital archive (Wilson Center) 7 Aralık 1950.

⁴⁸ Chen Jian, a.g.m, s.15.

ölçüde Pekin'in reddedeceği ümidine dayandığını itiraf etmiştir. Çinli liderler gerçekten de bu öneriyi reddetmeye karar verdiler. 17 Ocak'ta Zhou Enlai, önerinin Kore'de "Amerikan birliklerine nefes alma alanı vermek için tasarlandığını" savunarak Pekin'in müzakereler için kendi şartlarını sundu. Çin'de 7 güç toplantısı yapılması, ÇHC'nin Çin'in BM'deki koltuğunu derhal ele geçirmesi ve tüm yabancı birliklerin Kore ve Tayvan'dan çekilmesi çağrısında bulundu. Bu şartlar, savaşın müzakerelerle bitirilmesini şimdilik imkânsız hale getirdi.⁵⁰ BM'de ise ABD Pekin'in saldırılarının devam ettiğine dikkat çekerek, Kore'nin barışçıl çözüm önerilerini reddettiğini söylemiştir.⁵¹ Çin'in ateşkes önerilerini reddetmesi üzerine Çin bölgede işgalci olarak ilan edilmiş ve karar tasarısı 22 Ocak'ta Komite 'ye sunulmuştur. Bu karar göre;

1. Komünist Çin'in Kore'ye müdahalesi ile Güvenlik Konseyi'nin milletlerarası sulh ve emniyeti tesis etmek hususundaki gayretlerinin sekteye uğratıldığı kaydedilecek,
2. Komünist Çin rejiminin Kore'de tecavüze girişmiş olduğu tespit edilecek,
3. Pekin rejimi Birleşmiş Milletler Kuvvetlerine karşı düşmanlığı durdurmaya ve Kore'den çekilmeye davet edilecek,
4. Birleşmiş Milletlerin Kore tecavüzüne karşı koymak hususundaki azmi teyit edilecek,
5. Bütün devletler Kore'deki Birleşmiş Milletler icraatını desteklemek hususundaki yardımlarına devam edecek,
6. Bütün devletler, Kore'de işgalcilere yardım konusunda uyarılacak,
7. Kolektif tedbirler Komitesi üyelerinden oluşan bir komitenin tecavüze karşı koymak için ne gibi tedbirler alınması gerektiğini acilen tetkik etmesi ve raporunu Konsey'e sunması talep edilecektir,
8. Kore düşmanlığını sulh yoluyla durdurma hususundaki Birleşmiş Milletler politikası teyit edilecek ve bu maksatla Komisyon Meclis başkanı ara bulmak üzere tayin edeceği iki zati kendisiyle buluşmaya davet edecektir.

Kore meselesinde Çin'in işgalci olarak ilanı hakkındaki bu karar, Amerikan Kongresi tarafından da desteklenmiştir.⁵²

Bu durum Kore konusunda ABD ve diğer üyeleri karşı karşıya getirmiş ve ABD Konsey'deki desteği kaybedeceği endişesine kapılmıştır.

Çin'in savaşa girmesinin ardından, Mao'nun umduğu gibi, Çin halkı arasında yeni ve yüksek bir vatanseverlik dalgası yükseldi. "Amerika'ya Direnme ve Kore'ye Yardım Etme Büyük Hareketi", güçlü ve saygın bir yapı inşa etmeye vurgu yaparak yeni bir aşamaya geçmek için hızla "evi savunma ve anavatanı koruma" propagandasının ötesine geçti.

Mao, Çin'in Kore'deki sürekli zaferinin bu açıdan güçlü bir kaynak olacağını açıkça fark etti. 2 Şubat'ta ÇKP liderliği, tüm Partiyi ve tüm ülkeyi Çin zaferini yankılamaya çağıran bir talimat yayınladı. Amerika'ya direnme ve Kore'ye daha derin seviyelere yardım etme vatansever hareketini getirerek, "ulusumuzun özgüvenini ve özsaygısını güçlendirmek için Kore'de. Bununla birlikte, Çin / Kuzey Kore kuvvetleri, Pekin'in hırsını gerçeğe dönüştürme kapasitesinden yoksundu. 25 Ocak'ta, Kore'deki Çinli komutanların şaşkınlığı üzerine bir ABD / BM karşı saldırısı başladı. Peng Dehuai, askerlerinin cephane ve yiyecek sıkıntısı olduğunu anladı ve bu nedenle 27 Ocak'ta Mao'ya geri çekilme önerisinde bulundu. Şanlı zafer illüzyonundan vazgeçmeye hazır olmayan Mao, ertesi gün Peng'e Amerikan hücumuna Çin

⁴⁹ Michael Dillion, a.g.e, s.304

⁵⁰ Chen Jian, a.g.m, s.15-16.

⁵¹ The Times 22 Ocak 1951, Sayı:51905,s.6.

⁵² DBTDA, 515/7487-38918-1

karşı saldırısıyla cevap vermesini emretti. Hatta Çinlilerin / Kuzey'in Kore kuvvetleri 37. hatta 36. paralelliklere ulaşma gücüne sahipti. Peng, Mao'nun emrine uymak zorundaydı.⁵³

Çin'in karşı saldırısı, Peng'in öngördüğü gibi, ABD / BM birlikleri tarafından hızla püskürtüldü ve Çinliler geri çekilmek zorunda kaldı. 21 Şubat'ta Peng, savaş alanındaki gerçek durumu şahsen Mao'ya bildirmek için Pekin'e geri döndü. Peng, Çin / Kuzey Kore kuvvetlerinin savunma pozisyonu almasını önerdi. Peng'in raporunun ışığında Mao, savaşın uzun süreceğini kabul etmeye başladı. Ama yine de Amerikalıların ağır kayıpları karşılayacak yüreğe sahip olmadığına ve Çinlilerin sonunda ABD / BM güçlerini yıpratma savaşında Kore'den çıkarmaya zorlayabileceğine inanıyordu⁵⁴.

Bu savaşın buralara kadar gelmesi ve uzamasının en önemli sebebi tarafların savaşa girme amaçlarından sapmasıdır. Nitekim başlangıçta ABD'nin amacı Kuzey Kore birliklerini geri püskürtmek ve 38.paraleli sınır kabul etmekteyse de sonradan iki Kore'yi birleştirme amacı taşıyan bir savaşa dönüştürmesi. Diğer taraftan Asya ülkelerinin ateşkes isteğiyle adeta şımaran Sovyet güdümündeki Çin'in Kore birlikleriyle Batılı güçleri yenebileceği güveninin artmasıyla şartlarını ağırlaştırması olarak gösterilebilir.

Mart ayına gelindiğinde MacArthur, Çin ve Kore kuvvetlerini ateşkese ikna etme konusunda merkezden habersiz bir bildiri sunmuş ve bu konuda ateşkese uymadıkları takdirde Çin kıyılarının deniz kuvvetleriyle kuşatma altına alınmasını; Çin'in sanayi tesislerinin, iletişim ağlarının ve askeri üslerinin havadan bombalanmasını ve Çan Kay Şek tarafından anakaraya yönelik muhtemel bir karşı saldırıya öncülük edecek bir şaşırtma eylemi önerdi.⁵⁵

Bu öneri büyük bir tepkiye neden olmuş ve Başkan Truman tasarladığı ateşkes ilanını ertelemiş ve MacArthur'u da görevden almıştır. Yine Başkanın emriyle General Ridgway Uzakdoğu başkomutanlığına atanmıştır.⁵⁶ Pekin radyosu da General MacArthur'un barış görüşmesi için sahada Kuzey Koreli komutanla görüşme teklifini reddeden bir açıklama yayınlamıştır. Bu haberde General MacArthur'un Kore'de Komünist saha komutanıyla bir ateşkes müzakere etme teklifinde bulunduğunu ve bu teklifin “deli” ve “utanmaz” olarak değerlendirildiği ve generalin “boş umuda boyun eğdiği” açıklamasında bulunulmuştur.⁵⁷

Çin / Kuzey Kore kuvvetleri, Nisan ayı sonlarına gelindiğinde BM kuvvetlerinin büyük kısmını yok etmek ve savaş alanında net bir Komünist üstünlük sağlamak amacıyla başka bir büyük saldırı başlattı. Yeterli hava koruması ve güvenilir lojistik destek olmadan bu saldırı çabucak başarısız oldu⁵⁸. General Ridgeway kumandasındaki birlikler Seul'u kurtarmış ve 38. paralel geçilmişti.⁵⁹ Bu acımasız gerçek, Pekin liderlerini Çin'in savaş hedeflerini yeniden gözden geçirmeye zorladı. Nitekim 1951 yazı itibariyle Çin askerleri artık savaşamayacak kadar yorgun düşmüşlerdi. Nisan sonu ve Mayıs ayı başında yapılan bahar saldırılarında 200.000 kadar ÇHG askeri ölmüştü. Mao ve Zou Enlai Haziran 1951'de Kim Il-sung ile bir araya gelip ordularını bu durumdan kurtarmanın yolunu görüştüler ve en uygun çözümün ateşkes olduğuna karar verdiler.⁶⁰

10 Temmuz 1951'de Çinliler ve Kuzey Koreli temsilciler ve ABD / BM delegeleri, bir ateşkesin koşullarını tartışmak için Kaesong'da bir araya geldi. Çinli müzakereciler Kaesong'a

⁵³ Chen Jian, a.g.m, s.16

⁵⁴ Chen Jian, a.g.m, s.17

⁵⁵ Steven W.Hook, John Spanier, a.g.e, s.66.

⁵⁶ Mim Kemal Öke, a.g.e, s.132.

⁵⁷ The Times, 29 Mart 1951, Sayı:51961, s.4

⁵⁸ Michael Dillion, a.g.e, s.304

⁵⁹ Henry Kissenger, Diplomasi, (Çev: İbrahim H. Kurt), İstanbul,2000, s.540.

⁶⁰ Michael Dillion, a.g.e, s.304

vardıklarında, Mao ve diğer Çinli liderler bir ateşkes anlaşmasının haftalar içinde ihlal edilebileceğine inanıyorlardı. Mao, Çinli müzakerecilerle askeri operasyonların iptali anlaşmasının imzalanmasından sonra neler olabileceğini düşünceleri ve yapılması gereken her şeye hazırlıklı olmaları gerektiği konusunda uyarılarda bulunmuştu. Mao ve yoldaşları bir şekilde ateşkes koşullarının savaş öncesi statükonun yeniden sağlanması, yani her iki tarafın da 38. paralele dönmesi, Amerikalılar için (bu zorunlu olmasa da) kabul edilebilir bir tablo olması gerektiğine inanıyorlardı. Pekin'in görüşüne göre müzakeredeki en zor soru, bir ateşkes varmak değil, tüm yabancı birliklerin Kore'den çekilmesi, Tayvan sorunu ve Çin'in BM'deki yeri konusuydu. Pekin liderleri, ateşkes ilan edildikten sonra artık bu zorlu meselelerin çözülmesine istekli olduklarından, ateşkesle sonuçlanan müzakerelerin uzun sürmeyeceğini umuyorlardı. Ancak ateşkes görüşmeleri neredeyse iki yıl sürecekti. Müzakereler kısa sürede bir dizi güçlüklerle karşılaştı. İki tarafın sürekli müzakereler için beş bölümden oluşan bir gündem üzerinde anlaşmaya varması iki hafta sürdü: 1) Bir gündem kabul etmek; 2) Askeri sınır çizgisinin sabitlenmesi; 3) Kore'de ateşkes için somut düzenlemeler yapmak; 4) Savaş esirleri ile ilgili düzenlemeler yapmak ve 5) Her iki tarafın hükümetlerine ilgili konularda tavsiyelerde bulunmak.⁶¹

Sınır çizgisinin tespitine odaklanan müzakerelerin bir sonraki aşaması zordu. Çin / Kuzey Kore tarafı, hattın 38. paralele dayanması gerektiğini önerdi, ancak ABD / BM tarafı, temelde Kuzey Kore'nin başkenti Pyongyang ve Wonsan arasında, mevcut hattın yaklaşık yirmi otuz (bazı yerlerde kırk) kilometre kuzeyinde uzanan bir hat ile karşı çıktı. Komünist ve BM güçleri arasındaki cephe hattı, Komünistlerden hala kontrolleri altındaki 13.000 kilometrekareden fazla bölgeden vazgeçmelerini talep ediyor. ABD / BM baş müzakerecisi Amiral Charles Turner Joy, BM güçlerinin tüm Kore toprakları üzerindeki hava sahasını ve Kore Yarımadası çevresindeki denizi kontrol etmesi gerektiğini savundu. İki taraf kolayca uzlaşmaya varamadı. Ağustos ayının sonlarında, Kaesong'daki tarafsız bölgede Çinli bir müfreze lideri vurulduktan sonra, Çin / Kuzey Kore tarafı müzakereleri askıya aldı. Pekin'in liderleri ve Kore'deki Çinli komutanlar daha sonra Çin'in müzakere stratejileri hakkında bir dizi inceleme yaptılar. Müzakerelerin her iki taraf için de yüz yüze bir mücadele olduğunu ve bu irade savaşını kaybetmeyi göze alamayacaklarını anladılar. 25 Ekim'de, ateşkes görüşmeleri Panmunjom'da yeniden başladı. 27 Kasım'da, müzakerelere beş aydan fazla bir süre kala, iki taraf gerçek temas hattını sınır çizgisi olarak kabul etti. Ateşkes anlaşması şimdi yakın görünüyordu.

Ancak ortaya çıktığı üzere, asıl engel 38. paralele ilişkin bir şey değildi, ancak iki tarafın kararlaştırdığı gündemdeki 4. maddede, savaş esirleri meselesi vardı. ABD / BM tarafı, savaş esirlerinin ülkelerine geri gönderilmesinin gönüllü olarak yapılmasını önerdiğinde (bu ilke benimsenmişse, çok sayıda Komünist mahkûmlar ülkelere geri gönderilmeyecekti), POW(Savaş Esirleri) meselesi müzakereleri derhal çıkmaza soktu.⁶² Birleşmiş Milletler Meclisinde bir konuşma yapan ABD Dışişleri Bakanı Acheson, Kore sorunu konusunda Amerikan hükümetinin alacağı pozisyonu açıklamış ve "Saldırıyı durdurmak, Kore'ye barış ve güvenliği yeniden sağlamak için gerektiği kadar savaşacağız" demiştir.⁶³ Bu arada, şiddetli çatışmalar devam etti. Özellikle de Amerikan hava saldırıları bu süreçte Çin ve Kore tarafını oldukça zora soktu. Bu gelişmeler üzerine Çin Başbakanı Zhou Enlai Kore'de acil bir ateşkes istedi. Zou Enlai yaptığı toplantı sonrasında Çin'in mevcut iç ve dış durumunu analiz eden bir rapor sundu.

⁶¹ Chen Jian, a.g.m, s.17

⁶² Chen Jian, a.g.m, s.18

⁶³ The Times, 17 Ekim 1952, Sayı:52445, s.6

Bu raporda Enlai: Çin halkı barışı seviyor ama savaştan korkmuyor. Yeni Amerikan hükümeti⁶⁴, Kore savaşını sona erdirmek için hala barışçıl yöntemler kullanma arzusuna sahipse, o zaman Panmunjom'daki müzakereleri kayıtsız şartsız sürdürmelidir. Kore ve Çin tarafı, düşmanlıkları derhal durdurmaya hazır. Her iki tarafın da ateşkes şartlarına uygun olarak, tüm savaş esirlerinin ülkelerine geri gönderilmesi meselesi çözülmelidir. Yeni Amerikan hükümeti hala Truman yönetiminin politikasını izliyorsa ve Kore savaşını sürdürmek ve genişletmek için Panmunjom müzakerelerine devam etme niyeti yoksa o zaman Kore ve Çin halkları yine de mücadeleye devam edeceklerdir ifadesinde bulunmuştur.⁶⁵

Bu konuda bir açıklama da Mao tarafından yapılmış ve yüzleşmeleri gereken 3 zorunluluk olduğunu söylemiştir. Birincisi, Amerikan saldırganlığına karşı direnişi güçlendirmek Kore'de mücadeleye yardım etmek için bu mücadele güçlendirilmelidir, çünkü Amerikan emperyalizmi Çinli ve Koreli savaş esirlerini geri tutma, ateşkes müzakerelerini bozma ve vahşi girişimlerde bulunma konusunda ısrar ediyor. Barış istiyoruz. Ancak Amerikan emperyalizmi kibirli ve mantıksız taleplerinden ve saldırganlığı genişletme planından vazgeçmediği sürece, Çin halkının yegâne kararlılığı Kore halkının yanına savaşmaya gitmek olmalıdır. Çin ve Kore halkları için tam bir zafer anına kadar onunla savaşmaya hazırız. İkinci zorunluluk şudur: Büyük ulusal inşamızı gerçekleştireceğiz, karşımızdaki iş zor ve deneyimimiz yeterli değil, bu yüzden Sovyetler Birliği'nin deneyiminden faydalanmalıyız. Üçüncü zorunluluğun ise bürokrasiye muhalefet olduğunu söyleyen Mao Kore için kararlılıklarını bir kez daha yinelemiştir.⁶⁶

Bölgede gerçek bir barışın sağlanması Stalin'in 1953 Mart'ındaki ölümünden sonra gerçekleşti. Zhou Enlai, Stalin'in cenazesine katıldı ve ardından 7-24 Mart'ta Sovyetler Birliği'ni ziyaret etti. Yeni Sovyet liderleriyle kapsamlı tartışmalar yaptı ve ana konulardan biri Kore ateşkes görüşmelerinin nasıl ele alınacağıydı. 21 Mart akşamı Zhou, neredeyse herkesin katıldığı Kore Savaşı'nın olası en iyi çözümünü tartışmak için yeni Sovyet liderliğinin üyeleriyle uzun bir toplantı yaptı. Toplantı sonucunda, "Çin ve Kuzey Kore tarafının artık savaşı düşman tarafı ile makul uzlaşmalara dayanarak sonuçlandırabilecek bir konumda olduğu" ve "savaşın hızlandırılması için çaba göstermeleri gerektiği" konusunda fikir birliğine vardılar.

Bu noktada hem Çinliler hem de Amerikalılar ateşkesi kabul etmeye her zamankinden daha istekliydiler ve müzakereler öncekinden daha sorunsuz ilerledi. Her iki taraf da müzakerelerin bir başka olası tatili için askeri hazırlıklardan vazgeçmemiş olsa da, her iki taraf da 8 Haziran'da "gönüllü geri dönüş" konusunda uzlaşmaya vararak POW sorununu çözmek için çaba gösterdi. 15 Haziran'a kadar, iki tarafın askeri kurmayları, son olması gereken sınır çizgisini belirlediler. 23 aylık zorlu müzakerelerin ardından, barış köşeyi dönmüş gibiydi. Ancak Syngman Rhee, Güney Kore tarafından tutuklu bulunan ve ülkelere geri gönderilmek istemeyen 25.000'den fazla Kuzey Koreli mahkûmun serbest bırakılmasını emrettiğinde, durum 18 Haziran'da birden değişti.⁶⁷ Bu tavır Milli Güvenlik Kurulu'nun 150. oturumunda uzunca bir süre tartışıldı ve bu hareketin BM komutanlığına ve kendisine karşı bir meydan okuma ve ateşkesi baltalayarak, ABD'yi zor durumda bırakmak olarak algılandı.⁶⁸ Üç haftalık hazırlıkların ardından, Çin kuvvetleri 13 Temmuz'da Güney Korelileri cezalandırmak için tasarlanmış bir saldırı kampanyası başlattı. Sonuçta Çin / Kuzey Kore kuvvetleri 20 Temmuz'da taarruzlarını

⁶⁴ 1953 Ocak ayında ABD'nin yeni başkanı Dwight D. Eisenhower olmuştu. Steven W.Hook, John Spanier, s.66

⁶⁵ The Times, 5 Şubat 1953, Sayı:525338, s.6.

⁶⁶ The Times, 9 Şubat 1953, Sayı:52541, s.7

⁶⁷ Chen Jian, a.g.m, s.19

⁶⁸ Bu görüşmenin tamamı için Bkz.FRUS, 1952-1954, C.XIV, Bölüm 2, Belge No:609, s.1201

durdurdu.⁶⁹ 7 gün sonra yani 27 Temmuz 1953'te Panmunjom'da ateşkes imzalandı.⁷⁰ Böylece 3 yıla yakın süren Kore savaşı imzalanan ateşkesle son bulmuştu.

Kore Savaşı'nda Çin'in toplam 900.000 askerini kaybettiği tahmin edilmektedir ki, bu sayı savaşa katılan diğer ülkelerin kayıplarından ve hatta ölen ve yaralanan Kore askerlerinin sayısından bile çok daha fazladır. Çin'de Amerika'ya diren –Kore'ye yardım et kampanyası bir kitle hareketine dönüşmüş ve bu da ÇKP'nin ülke içinde itibarını arttırmıştı. Çin için Kore Savaşı'nın en önemli sonuçlarından biri saldırgan bir devlet olarak görüldüğü için Birleşmiş Milletler 'den ve uluslararası toplumdan 20 yıl boyunca dışlanması oldu.⁷¹ Bu durum Çin'in bir süre daha askeri ve mali bakımdan Sovyetlere bağlı kalmasına neden oldu. Kuzey Kore ise Çin ile Batı arasında tampon devlet haline geldi.⁷² Kim Il- Sung Sovyet yetkilileri ve Sovyet halkına bir teşekkür mesajı yayınlarak; Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti hükümeti ve tüm halkı adına size ve sizin aracılığınızla Sovyet hükümetine ve tüm Sovyet halkına Kore'nin tarihi zaferi vesilesiyle içten tebrikler için içten şükranlarımı ifade etmeme izin verin. Sovyet halkının Kore halkına olan muazzam özverili yardım ve desteğinin, anavatanımızın Amerikan saldırganlarına karşı özgürlüğünü ve bağımsızlığını savunmak için üç yıllık zorlu savaşta zaferimizin ana faktörlerinden biri olduğuna derinden inanıyorum demiştir.⁷³ Ayrıca ateşkestten birkaç ay sonra Kuzey Kore lideri Kim Il-sung'un Pekin'i ziyareti sırasında iki ülke arasında 23 Kasım 1953'te Ekonomik ve Kültürel işbirliği anlaşması imzalanmıştır. Çin basınının vermiş olduğu bilgiye göre bu anlaşmanın sonunda Zhou Enlai ve Kim Il-sung birer açıklama yayınlamışlardır Bu açıklamaya göre; Çin, Kore Savaşı'nın başlangıcından 1953 sonuna kadar Kuzey Kore'ye yaptığı teknik ve diğer bütün yardımların bedelini hibe olarak bu memlekete bağışlamakta ve 1954-1957 devresi için de 8 milyar yenlik bir yardımda bulunmayı kabul etmektedir. Bu para ile Kuzey Kore'ye ziraat ve sanayinin kalkınması ve halkının hayat seviyesinin yükseltilmesi için çeşitli maddeler ve ekipman teslim edilecektir. Bu maddeler arasında kömür, pamuk, iplik, buğday, inşaat malzemesi, nakil vasıtaları, makineler, ziraat aletleri, balıkçı gemileri kâğıt vesaire yer almaktadır. Savaştan zarar gören Kore demiryolları şebekesinin tamiri için de Çin tarafından Kore'ye yardım edilecek ve lokomotif, yolcu ve yük vagonları verilecektir. Çin, Sovyet Rusya ile Kuzey Kore arasındaki ulaşımını kolaylaştırmak için, Kuzey Kore tarafından yapılan talep üzerine Sovyet – Kore şirketi hava hattının Kuzey Çin arazisinden geçmesine karar verilmiştir. İki ülke arasındaki teknik işbirliğini kolaylaştırmak için kalifiye işçi ve uzman mübadelesi ve ayrıca Kuzey Kore'den üniversite ve enstitülerine öğrenci gönderilmesi kararlaştırılmıştır.⁷⁴ Bu anlaşma sonrasında yapılan yardımın tek tarafı olduğu konusunda çıkan söylemlere karşı Mao Zedung da bir açıklama yapmış ve Kuzey Kore'nin emperyalizme karşı mücadelede ön saflarda yer alarak Çin'e yardım ettiğine dikkat çekmiş ve Kuzey Kore'nin emperyalistlerin Yalu Nehri'ni geçmesini engelleyerek Çin'i koruduğunu ifade etmiştir.⁷⁵

Batılılar ise epey kayıp vermelerine rağmen Güney Kore'yi kurtardılar. Ayrıca Sovyetler Birliği'nin ABD'nin atom üstünlüğüne rağmen Uzakdoğu'da böyle bir savaşı başlatma cesareti, Avrupa ülkelerinin kıtalarında güçlerini arttırmaya ve aralarındaki bağları sıkılaştırmaya itti.⁷⁶

⁶⁹ Chen Jian, a.g.m, s.19

⁷⁰ The Times, 27 Temmuz 1953, Sayı:52684, s.6

⁷¹ Michael Dillion, a.g.e, s.304

⁷² Oral Sander, a.g.e, s.282

⁷³ CWIHP digital archive (Wilson Center),29 Temmuz 1953.

⁷⁴ DBTDA,515/7538-40028-1

⁷⁵ CWIHP digital archive (Wilson Center),23 Kasım 1953.

⁷⁶ Oral Sander, a.g.e, s.282.

ABD ise beklemediği bu savaş konusunda bölgeye daha da ehemmiyet verdi. 1953 yılı Ağustos ayında kuzeyden gelebilecek başka bir saldırıyı önlemek için Güney Kore ile karşılıklı güvenlik paktı imzaladı. Bu pakt, Soğuk Savaş süresince ve sonrasında yürürlükte kaldı. Çevreleme hattı ayrıca, Çin devrimi ve sonrasında gelen Kore müdahalesiyle ABD- Çin ilişkilerinin gitgide kötüye gittiği Tayvan Boğazı'ndan da geçti. Nitekim Eisenhower 1955 yılı Ocak ayında Kongre'den Tayvan'ı ve Başkan'ın gerekli gördüğü “benzer ilgili konum ve toprakları” korumak için Amerikan güçleri konuşlandırma yetkisi istedi ve aldı. ABD, Kore’de olduğu gibi Doğu Asya’da bu defa Çin Halk Cumhuriyeti’nin kıyılarının hemen açıklarında çevreleme hattını savunma taahhüdünü ortaya koydu.⁷⁷ Bu durum Komünist Çin’in bazı tedbirler almasına neden olacaktı. Bölgede Birleşmiş Milletlerin varlığını kendi stratejisi açısından tehlikeli gören Komünist Çin, Kuzey Kore’deki askeri birliklerini 1958 yılı sonuna kadar tek taraflı olarak geri çekmeye karar vermesi ve Kızıl Çin Başvekili Zhou Enlai’in Birleşmiş Milletler birliklerinin de geri çekilmesini talep etmesi, Milliyetçi Çin siyasi çevrelerinde ve basınında bir takım kuşklara neden olmuştur. Nitekim Milliyetçi Çin Hariciye Nazırı Dr.Yeh, bu konuda basına verdiği bir demeçte, Güney Kore Cumhurbaşkanı Ree’nin komünistler tarafından ileride tekrar tecavüz edilmeyeceğine dair herhangi bir teminatın olmadığı hesabıyla Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin Kore’de kalmaları gerektiği yolundaki beyanatıyla tamamıyla mutabık bulunduğunu ifade etmiş ve 7 yıl önce işgalci ilan edilmiş olan Kızıl Çinlilerin kendilerine Birleşmiş Milletler kuvvetlerinininkine benzer bir vaziyet üstlenmelerinin düpedüz bir küstahlık olduğunu ifade etmiştir. Hükümetin bir resmi sözcüsü de bu hareketin sırf bir propaganda manevrasından ibaret bulunduğunu ve Pekin, kuvvetlerini hakikaten Yalu Nehri ötesine çekse dahi bunun bir şey ifade etmeyeceğini, söylemiştir. Basında bu konuda yapılan açıklamalarda ise, Kızıl Çin’in bu kararı almasında etkili olan sebepler şu şekilde ifade edilmiştir:

1.Kore’de Komünist Çin birliklerinin mevcudiyeti Batı Devletleri tarafından Uzakdoğu’da barışa karşı daimi bir tehdit telakki edildiği ve Pekin hükümetinin ABD ve diğer Batı devletleri tarafından tanınması ve Birleşmiş Milletlere kabul edilmemesinde mühim bir rol oynadığı cihetle, Kore’den geri çekilmekle Kızıl Çin, Batı ile müzakerelere girişmek hususunda kozunu kuvvetlendirmeyi ümit etmektedir.

2. Pekin’in geri çekilme kararı muhtemelen bir taraftan Kore halkı ile Çin askerleri arasında sürtüşmelerin şiddetlenmesi, diğer taraftan ise Kore Komünist Partisi üzerinde Rus Komünist Partisi’nin nüfuzunun artması neticesidir.

3. Kore mütarekesinden beri Komünistler birliklerini daha tesirli ve modern silahlarla takviye etmekteydiler. Halen Kore ordusu 300’den fazla son model jet uçağı ve hatta güdümlü mermilerle teçhiz edilmiş bulunduğu cihetle Kızıl Çin kuvvetlerinin artık Kore’de kalmasına lüzum yoktur.

4. Komünist Çin’in geri çekilmesi kuvvetlerini sadece Yalu nehrinin birkaç mil ötesine alması ABD ve Birleşmiş Milletler kuvvetlerinin geri çekilmesi ise bunların en az 1000 mil mesafedeki Okinawa’ya alınması demek olacaktır ki böylece Kuzey Kore Güney Kore’ye nispeten çok daha üstün bir vaziyette olacaktır.

5. ABD Kızıl Çin’in önerisine uyararak kuvvetlerini geri çekmediği takdirde bu durum Komünistler için iyi bir propaganda malzemesi teşkil edecektir.⁷⁸

⁷⁷ Steven W.Hook, John Spanier, a.g.e, s.68

⁷⁸ DBTDA, 515/7538-40026-1

Görülüyor ki savaş sonrasında imzalanan ateşkes tarafların mücadelelerini bitirmemiş ve bu defa da diplomatik mücadeleler başlamıştır. Kore Savaşı her ne kadar ateşkesle sonuçlanmışsa da etkileri günümüze kadar devam etmiştir.

SONUÇ

İkinci Dünya Savaşı sonuçları bakımından dünyada uzun yıllar sürecektir bir savaşın da başlangıç sebeplerini oluşturmuştur. Ancak bu savaş büyük güçler arasında bir sıcak çatışmadan ziyade Soğuk Savaş şeklinde devam edecektir. Savaştan sonra ABD ve Sovyetler Birliği'nin liderliğini yaptığı bu bloklar arasında Soğuk Savaş süresince önemli mücadeleler yaşanacaktır. Bu mücadelelerin ilki de Asya kıtasında yaşanmıştır. Daha savaş sona ermeden ABD ve Sovyetler Birliği arasında bölünen Kore toprakları iki büyük güç için de bu kıtaya hâkim olmak için önemli bir basamaktır. Bu konuda ilk girişim Sovyetlerden gelmiş ve Komünist Çin'in kurulmasıyla bölgede elini güçlendiren Sovyetler bunu ABD'yi bölgeden çıkarmak için bir fırsata çevirmeyi düşünmüştür. Böylece hâkim olduğu Kuzey Kore'nin ABD hâkimiyetindeki Güney Kore'ye savaş açmasıyla ilk girişimini gerçekleştirmiş ve Soğuk Savaş'ın ilk sıcak çatışması da başlamıştır.

Bu saldırıyı başlangıçta önemsemeyen ABD ve Güney Kore işin ciddiyetini anlayınca harekete geçmiştir. ABD bu işin yükünü kendi üzerinden atmak için Birleşmiş Milletleri harekete geçirmiş ve üye devletleri bu sorumluluğa davet etmiştir. Böylece eli güçlenen ABD üstün duruma geçmiştir. Ancak Sovyetlerin bölgedeki planı daha sonradan ortaya çıkmıştır. Bu plan Komünist Çin'in savaşa dâhil olmasıydı. Konumuzun asıl temasını oluşturan Çin'in savaşa girmesi savaşın hem uzamasına hem de savaşın seyrinin değişmesi anlamında oldukça önemlidir. Ancak asıl bilinmesi gereken Çin'in savaşa girme sebebiydi. Bir defa şu çok iyi bilinmelidir ki savaş başladığında her iki tarafın da ateşkes için 38.paraleli esas kabul etmesi amacı değişmiş ve iki taraf da bölgeyi kendi lehlerine birleştirmek istemiştir. Çin bu konuda oldukça etkin olmuş ve yapmış olduğu birkaç harekâttan sonra hedefi Kore değil Tayvan'ı kurtarmak ve BM'de kendisine yer edinmek olmuştur. Nitekim kaynaklar incelendiğinde başlangıçta savaşa girmek ve ordu göndermek istemeyen Çin daha sonra bu savaşı lehine çevirerek şahsi amaçlarını gerçekleştirme peşine düşmüştür. Ancak sonuçta bu amaçlarına ulaşamadığı gibi 1 milyona yakın insanını da kaybetmiş ve bu savaş sonunda savaş öncesi durma geri dönmüştür. Savaştan karlı çıkan devlet yine ABD olmuş ve Asya stratejisine daha fazla önem vermeye başlamıştır. Savaşın asıl mimarı olan Sovyetler de böylece ABD'yi bölgeden çıkartamayacağını anlamıştır.

KAYNAKLAR

İARŞİV KAYNAKLARI

Dışişleri Bakanlığı Türk Diplomatik Arşivi

DBTD,A515/7487-38904-1.

DBTDA, 515/7487-38911-1.

DBTDA, 515/7487-38901-1.

DBTDA, 515/7487-38901-3.

DBTDA, 515/7487-38900 -1

DBTDA, 515/7487-38918-1

DBTDA,515/7538-40028-1

DBTDA, 515/7538-40026-1

FRUS (Foreign Relations Of United States)

FRUS, C.VII, 30 Haziran 1950, Belge No:167

FRUS, C.VII, 7Ekim 1950, Belge No:640

FRUS, C.VII, 24 Aralık 1950, Belge No:1086

FRUS, 1952-1954, C.XIV, Bölüm 2, Belge No:609

CWIHP Digital Archive (Wilson Center)

II. GAZETELER

The Times

III. TETKİK ESERLER

Armaoğlu, Fahir, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1980), C.I,Ankara,1994

Dillion, Michael, Modernleşen Çin'in Tarihi (Çev:Eylem Ümit Atılğan – Aydın Atılğan),İstanbul, 2016

Jian, Chen, ,“Far Short of a “Glorious Victory”: Revisiting China’s Changing Strategies to Manage the Korean War”, The Chinese Historical Review, 25. 1, 1–22, May 2018

Kım, Donggil,“China’s Intervention in the Korean War Revisited” Diplomatic History, September 2015

Kissenger, Henry, Diplomasi, (Çev: İbrahim H. Kurt), İstanbul,2000

Merih, Turgay, Soğuk Savaş ve Türkiye(1945-1960),Ankara,2006

Öke, Mim Kemal, Unutulan Savaşın Kronolojisi Kore (1950-1953),İstanbul, 1990

Sander, Oral, Siyasi Tarih (1918-1994), Ankara 2013

Soysal, İsmail, Türkiye’nin Uluslararası Siyasal Bağlantıları (1945-1990), C.II, Ankara,1991

Spanier, Hook, Steven W., John, Amerikan Dış Politikası (İkinci Dünya Savaşı’ndan Günümüze),(Çev:Özge Zihnioğlu Tanırlı), İstanbul,2014